

Написано от ivailo

Вторник, 05 Юни 2012 17:59

В избухналата война между България и Сърбия на 2 ноември 1885 г. за защита на Съединението, българското командване действа по импровизиран боен план. Основната идея е, чрез съсредоточаване на Сливница, да се спрат и разбият главните сили на противника, а след това, с мощно контранастъпление, да бъде преследван на собствена територия. Успоредно с тези действия, на север от Стара планина, около крепостта Видин, се води бойна среща Тимошката армия. Резултатите от тази малка война не са решаващи за изхода на войната като цяло, но тя има особено значение, защото отвлича от главния военен театър значителни противникови сили. На този стратегически фланг действа Северният отряд на капитан Атанас Узунов, в състава на който влиза и Летящия отряд на капитан Георги Тодоров. Летящия отряд представлява значителен интерес от военна гледна точка с неговите сражения и маневрени действия, благодарение на които настъплението на Тимошката армия е спряно и е дадена възможност на капитан Узунов да организира защитата на Видинската крепост. Този отряд съществува като самостоятелна тактическа част, тъй като в него, освен пехота, е включена артилерия и кавалерия. Именно това го прави тактически по-независим и увеличава ударната му мощ. За тогавашните условия това е било тактическа новост, с която можело да се гордее младото българско военно изкуство. Наред с това, той е определян за бързодействащ маневрен отряд с активни

Написано от ivailo
Вторник, 05 Юни 2012 17:59

действия в тила на врага.

Със заповед № 149 от 17 октомври на Военното министерство за началник на Летящия отряд е назначен капитан Георги Тодоров. В изпълнение на министерското разпореждане, началникът на Северния отряд капитан Узунов уведомява капитан Тодоров, че с телеграма № 2754 от 18 октомври се образува Летящия отряд и се дава под негово командване. На първо време в отряда са включени една четирифунтова батарея, две роти от Търновската запасна дружина и един ескадрон. Спрямо частите на Северния отряд капитан Тодоров се ползва с правата на полкови командир.

По-късно в състава на Летящия отряд влизат и четири роти от запасната дружина на Осми Приморски полк, Първа запасна Бургаска дружина, 2 роти от Варненската запасна дружина, трифунтовата планинска батарея на поручик Кожухаров и Ломското опълчение с командир Атанасов. Но с изключение на Бургаската и Варненската дружина и част от Ломското опълчение, другите не взимат участие в последвалите сражения, защото пристигат на 16 и 17 ноември, когато военните действия вече са преустановени.

Командирът на Северния отряд капитан Узунов смята, че е възможно да разбие превъзхождащите го сръбски сили в открито поле и подтикнат от това иска съгласието на началник-щаба на армията за настъпление. За целта е решено да се използва Летящия отряд. Идеята на българското командване е - чрез демонстративни действия от север, да се отвлече вниманието на противника от Сливнишката позиция.

В изпълнение на това решение, капитан Тодоров получава заповед на 3 ноември за придвижване по най-скрит начин към гр. Кула и да настъпи в Сърбия по посока на гр. Зайчар. Изпълнявайки нарежданията, отрядът се придвижва и установява между селата Грамада и Пседерци (дн.Коста Перчово). Тук Летящия отряд се среща с Главния резерв на Северния отряд, който поради грешка в разпоредната карта попада в този район. Съобразявайки се с новата обстановка, а именно настъплението на Тимошката армия и превземането на Кула, капитан Тодоров изменя движението си и, след кратък съвет с офицерите на двата отряда, взема решение да нападне на 4 ноември сръбските сили от две страни - по фронта и в тила.

В последвалото сражение, въпреки началното преимущество на двата отряда, противникът, който има четирикратно превъзходство, отбива атаката. Летящия отряд се оттегля към с. Грамада, но, за да заблуди сръбското командване, изменя посоката на изтегляне и през с. Жеглица по-късно се установява в гр. Лом.

Независимо от поражението и отстъплението на Летящия отряд, добрите последствия проличават веднага. Ако настъплението на 4 ноември зашеметява сръбското командване, то отстъплението на следващия ден го обърква и частите на Тимошката армия прекарват целия ден в бездействие, без да преследват отстъпващите части на двата отряда. Едва на 6 ноември генерал Лешанин предприема незначително настъпление с два полка, една батарея и пионерна рота към с. Александрово (дн.гр.Димобо). По този начин сръбското командване се стреми да заеме местностите

Написано от ivailo
Вторник, 05 Юни 2012 17:59

между градовете Кула и Белоградчик, за да си осигури спокойно настъпление и обсада на Видин. Но за това осигуряване са му необходими 5-6 дена и едва на 11 ноември Тимошката армия започва обсадни действия срещу Видинската крепост.

Поражението при гр.Кула повлиява на командира на Северния отряд да изостави надеждата за търсене на противника в открито поле, а също и да попречи на сръбските войски да обсадят Видин. Той е принуден да съсредоточи вниманието си за засилване отбраната на крепостта, а заедно с това се убеждава, че надеждата остава единствено в Летящия отряд. За тази цел на 10 ноември, когато сръбските сили започват да обсаждат града, той изпраща началник-щаба на Северния отряд, ротмистър Дерманчев, при Летящия отряд със задача да остане в отряда и съвместно с капитан Тодоров да подготвят настъплението в тила на сръбските войски за разкъсване на обсадния пръстен.

След кратък спор между капитан Узунов и капитан Тодоров за времето на настъплението, който е решен от началник-щаба на армията, капитан Тодоров на 13 ноември предприема нощен марш към с.Арчар. Успоредно с това, той установява връзка с гарнизона на гр.Белоградчик за съвместно настъпление с доброволческата чета на поручик Дворянов за осигуряване на евентуален обход откъм Кула.

На следващия ден Летящият отряд, подсилен от пристигналата предишния ден Бургаска дружина, настъпва в две колони към селото. Преценявайки позицията, капитан Тодоров решава Варненската дружина да атакува противника на запад от селото, Александровската - десния фланг и тила, а ротмистър Дерманчев с Бургаската чета - частите на изток и ескадронът да се яви в тила на сръбските части.

За съвсем кратко време сръбските сили са разбити и началникът на отряда, след като събира и подрежда силите си, разпорежда настъпление. Но съобразявайки се със сведенията на батерейния командир и ротмистър Дерманчев, че този пункт е силно укрепен (по-късно се оказва, че сведенията са погрешни), той отлага настъплението за следващия ден, 15 ноември.

Поражението при с. Арчар принуждава командира на Тимошката армия още през нощта на 14 срещу 15 ноември да изпрати резерва на обсадния корпус (1 батальон, 2 роти и 2 оръдия) в това направление. Бързото реагиране на генерал Лешанин е последица от преценяване на критичното положение на сръбската армия при едно решително настъпление на българите от крепостта и тила (Летящия отряд), което е идеята на капитан Узунов.

След сражението при с.Арчар, отрядът на капитан Тодоров продължава движението си към с.Гайтанци и Видин. Лошите пътища и пресечената гориста местност забавят отряда и едва по обяд на 15 ноември той достига до селото. В същото време доброволците на поручик Дворянов, придвижващи се от Белоградчик към Гайтанци, попада на обсадния сръбски корпус и завръзват престрелка. Капитан Тодоров веднага влиза в сражението и въпреки гъстата мъгла, която довежда до объркване на частите, двата отряда успяват да отблъснат атаката на противниковите сили.

Лошите условия за водене на сражение, неизвестността на силите на неприятеля и разположението му принуждават командира на Летящия отряд да бъде крайно предпазлив и след успешното сражение, вместо да се възползва, той се изтегля към с.Държаница, а на следващия ден се отдалечава още повече от Видин и се установява в с.Лагошевици. Целта му е тук да изчака воденото от ротмистър Дерманчев подкрепление от гр.Лом и тогава да настъпи към Видин за разкъсване на обсадата. С пристигане на новите сили отрядът вече наброява 3000 души, 12 оръдия и 1 ескадрон, но в това състояние го заварва примирието на 17 ноември.

Въпреки изтеглянето на позиция при с.Лагошевици, капитан Тодоров облекчава положението на обсадената крепост. Сръбското командване, неможейки да предугади действията на Летящия отряд и точното му местоположение, отделя два батальона от обсадния си корпус, за да му се противопостави. Заедно с това генерал Лешанин, в тревожно очакване на резултата от сражението при с.Гайтанци на 15 и 16 ноември, не предприема сериозни действия срещу крепостта, а също и на външния фронт на обкръжението.

Независимо от изказаните мнения на някои ръководни офицери за нерешителността и предпазливостта при близането му в сраженията при селата Арчар и Гайтанци, капитан Тодоров има основания за дейността си. В качеството си на командир на отряд с толкова отговорно предназначение - чрез маневрени действия да забавя и разсейва силите на противника и чрез удари отвън, в различни направления, да подпомогне разкъсване на обсадния пръстен, той съзнава голямата отговорност, че в случай на неуспех целият северен участък, от Белоградчик до Балкана, остава съвършено открит за настъплението на сръбските сили.

В крайна сметка се налага мнението, че Летящият отряд на капитан Тодоров изпълнява предназначението си и задачите, стояли пред него. Така, чрез сражението при гр.Кула, отрядът забавя и разсейва силите на Тимошката армия, като по този начин дава възможност да се довърши подготовката за отбрана на Видинската крепост. От друга страна, с успешните бойни действия при селата Арчар и Гайтанци ангажира вниманието на сръбското командване с осигурителни мероприятия и с това допринася за облекчаване на отбраната на Видинския гарнизон.

Подпоручик Ангел Тодоров (12 август 1864 - 15 ноември 1885) Героят, на отбраната на Видинската крепост подпоручик Ангел Тодоров проявява изключителна храброст и решителност в най-тежките моменти от боевете за Видин през Сръбско-българската война от 1885 г. Неговият военски подвиг в битката край Новоселци и героичната му саможертва остават незаличими следи в паметта на признателното видинско гражданство, което го погребва в двора на храм "Свети Димитър" **вестник Видин Брой 75 (1842) 4 - 7 ноември 2010 Тодор ДИКОВ, Исторически музей - Видин**